

МОРЯКИ В ОБОРОНІ КИЄВА

Однією з трагічних сторінок Бабиного Яру є розстріли полонених моряків Пінської військової флотилії.

Пінська військова флотилія (1940-1941) внесла гідний внесок в оборону Києва. Кораблі флотилії активно діяли на флангах Київського укріпленого району, надаючи вогневу підтримку сухопутним військам і не допускаючи форсування ворогом Дніпра.

Пінська військова флотилія. Бронекатери типу Д

Тренування гарматної обслуги на канонерському човні «Передовой». На задньому плані канонерський човен «Верний»

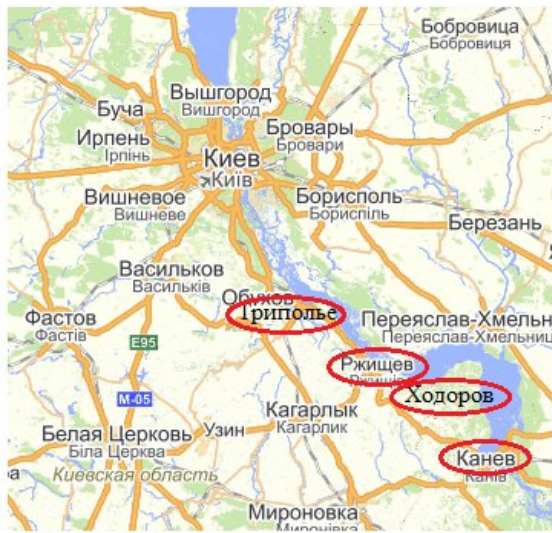
У липні-вересні 1941 р. екіпажі кораблів флотилії відважно боронили підступи до столиці України, завдаючи нищівних ударів по скупченнях ворога на переправах та різних неочікуваних для противника місцях, у тому числі Київської акваторії Дніпра та на суходолі. Зокрема, загін моряків чисельністю близько 1300 чоловік героїчно боровив Київ в окопах в районі Голосіївського лісу.

Канонерські човни «Верний» і «Передовой» ведуть вогонь по ворогу

Монітор ПВФ обороняє Київ

Місця бойових дій кораблів ПВФ на останньому етапі оборони Києва

Пам'ятна табличка неподалік місця загибелі канонерського човна «Верний»

Після відходу з Києва 19 вересня 1941 р., і потрапляння радянських військ в оточення, залишки флотилії - чотири монітори «Левачов», «Флягін», «Ростовцев», «Вітебськ», канонерський човен «Смольний», 1 бронекатер, чотири тральщики і 1 сторожовий катер – були висаджені у повітря власними екіпажами.

Увечері 19 вересня 1941 р. біля Дарниці з особового складу кораблів, штабних і тилових підрозділів флотилії було сформовано сухопутні загони: два батальйони, окрему роту та офіцерську роту загальною чисельністю близько 1000 осіб.

Вранці наступного дня моряки перейшли у контратаку, прориваючи бойові порядки переважаючих німецьких військ в районі села Іванкова Бориспільського району. В нерівному жорстокому бою загинуло понад 200 моряків.

Зітліла стрічка з матроської безкозирки, знайдена пошуківцями на полі бою біля кургану Язвина Могила в Бориспільському районі, де моряки ПВФ прикривали відхід 37-ї армії

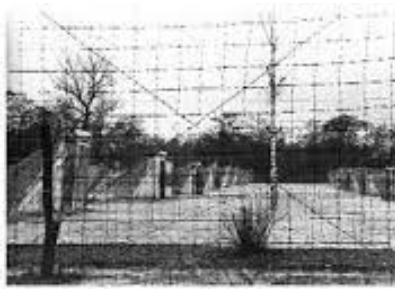

Гудзик військово-морського однострою, знайдений на полі бою

Загалом з Київського оточення прорвалося менше, ніж півтисячі особового складу флотилії. На початку жовтня 1941 р. Пінська військова флотилія була офіційно розформована.

Частина поранених та знесилених моряків, не маючи боєприпасів, потрапили у полон. Багато з них загинули у Дарницькому та Сирецькому концентраційних таборах. Частина моряків було розстріляно взимку 1942 р. у Бабиному Яру.

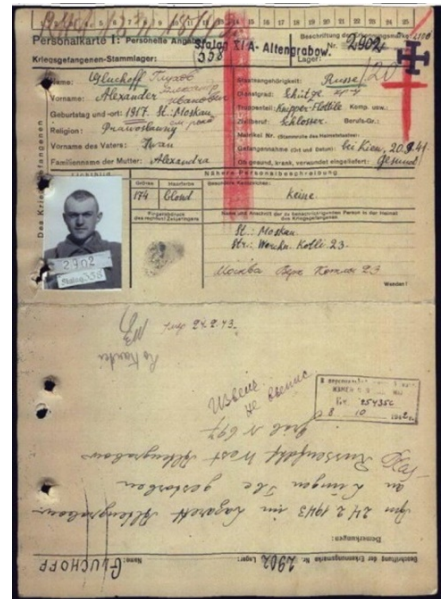
340. Сирецький нацистський концтабір. Фото 1943.

1 Дарницький табір військовополонених
2 Монумент на місці Дарницького концтабору.

Сирецький концтабір

Картка полоненого моряка Пінської військової флотилії під час прориву в районі Борисполя, який помер від поранення

Точна кількість страчених моряків невідома, а їхня доля оповита міфами. Зокрема, киянка Н.Т. Горбачова на допиті у слідчому відділі УНКДБ по Київській області 28 листопада 1943 р. свідчила про розстріл 65-ти полонених червонофлотців. За твердженням спеціаліста з історії України періоду Другої світової війни доктора історичних наук, професора М. Ковалю – 10 січня 1942 р. нацистські кати стратили у Бабиному Яру біля 100 червонофлотців (матросів) і командирів Дніпровського загону Пінської військової флотилії.

18

ПРОТОКОЛ ДОПИТУ.

Город Киев. 1943 года ноября месяца 28 дня, я, сотрудник Следственного отдела УНКДБ по Киевской области - БИЛЫБЫ, допросил в качестве свидетеля:

ГОРБАЧОВУ Надежду Трофимовну, 1916 года рождения, уроженку с. Динки, Киевской области, уроженку Смоленской области, русскую, члена ВЛКСМ, индустриальную, по слову на судимую, проживающую в г. Киеве ул. Тарасовская, 55, кв. 2.

С содержанием от. 89 ДИ УССР ознакомлена.

Горбачова

ВОПРОС: Где Вы проживали в период временной оккупации г. Киева немецко-фашистскими войсками?

ОТВ.: В период временной оккупации г. Киева я проживала в Киеве по ул. Тарасовской, д. № 55, кв. 2. Мне местожительства находилось недалеко от моста, называемого Бабиным Яром.

ВОПРОС: Расскажите что Вам известно о зверствах немецко-фашистских оккупантов, чинящих как в г. Киеве?

ОТВ.: 22 сентября 1941 г. я лично видела, как в течение одного дня в Бабий Яр провозили около 40 грузовых автомашин, которые были переполнены арестованными людьми - мужчинами, женщинами, в том числе, детьми, немецкие женщины держали на руках грудных детей.

Я и еще несколько женщин, проживавших вблизи Бабиного Яра, вынужденно для немецкой охраны, приближались к мосту, где останавливались автомашины и осуществляли разгрузку на них людей. Мы увидели, что в автобусах 10 от начала Бабиного Яра немцы заставляли разгружать арестованных или раненых и прикованных на колесах людей, разстреливая остальных на автоматах и пулеметах.

Я лично видела, как немцы сбрасывали грудных детей в овраг. В овраге находились не только разстрелянные, но и раненые, а также живые дети. Все-же немцы приносили в оккупированный город, причем одно за другим как несколько слов очень медленно от давников живых людей.

Многие люди, представляя свои семьи, падали в овраг, разла на себе одежду и волосы, плакали и несли немецких солдат, но в ответ получали от них удары палками.

Горбачова

19

Расспросы евреев продолжались в течение нескольких дней.

Мне приходилось наблюдать в Сирецком лагере военнопленных. Я видела, что пленные бойцы и командиры Красной Армии были раздеты и разбиту, многие были оклеены цепями по несколько человек вместе на определенные расстояния друг от друга, таковы образцы, чтобы они и не возможности работать.

Зимой 1942 г. я не помню точно в каком месяце в Бабиному Яру немцами совершено убийство 65 пленников Красной Армии. Руки и ноги у них были скованы цепями так что они с трудом могли передвигаться.

Пленных украинцев совершенно раздетыми в босую стегну в овраг Бабиного Яра.

Местные жители рассказывали как братья, я помню один из них скрывался в Радимовку, а Солотвине Слов, за Станицю. После этого виденные пленные краснотельники начали портить инициативы, а что неужели это ты стремишь воевать немцами. О том, что это были немцы, можно было узнать по морщинам на губах.

Прикованные в Бабий Яр украинские партизаны были разстреляны немцами.

В концлагере на Сирце немцами была устроена печь, выстроенная для сжигания живых партизан, коммунда и лиц советского актива.

Я неосознанно у себя на квартире слышала крики людей, которых сбивали в печь и мне было видно на моей квартире, как толкали живых людей в разогретую печь.

Весной 1943 г. я видела как в Бабий Яр немцы привезли 4 грузовых машины людей из мертвого населенного пункта, по словам местных жителей, была привезена местная гитлеровская охрана на машинах. Привезенных людей немцы сбивали в печь.

Перед тем, как подвергнуть прикованных канин, немцы раздели их и только после того стали сбивать в печь.

Я наблюдала случаи когда один немецкий солдат, прозвучавший, разговаривал на Сирце, сбрасывая с себя кусок хлеба, вынужденный, за это немцами часами разговаривал женщину на месте.

Летом 1943 г. во время рубки леса, я видела, как одного заключенного немцы заставляли везти на нем, которое подпыхивали другие заключенные, дерево упало заключенный убит.

Горбачова

12

В тот-же период я наблюдала, как заключенных на Сирецком концлагере немцы заставляли копать. Тяжелый труд на работах со связанными руками за стану на расстоянии около 200 метров, если подвергались такому издевательству, то это за это немцы наказывали палками.

В этом-же Сирецком лагере я видела, как "привинявшегося" заключенного немцы заставляли ложиться на живот со связанными руками за стану и вставали на него сзади. Соски рвали в заключенного, но он не должен был сопротивляться, в противном случае его избивали палкой. В случае, если заключенный терпел сознание и не мог подняться, то других заключенных заставляли вкалывать шпатель.

Протокол с этих слов написан верно, мне прочитан, в чем я согласна.

Горбачова ГОРБАЧОВА.

ДОПРОСИ: СОТРУДНИК СЛЕДСТВЕННОГО ОТДЕЛА УНКДБ ПО КИЕВСКОЙ ОБЛАСТИ - БИЛЫБЫ/

Собственноручно подписан свидетелем *Горбачова*

Сам неосознанно автор УНКДБ по Киевской области *Горбачова*

Майор *Горбачова*

28/11/1943

Горбачова

Точна кількість полонених моряків невідома. Відомо тільки, що полонені моряки розділили долю десятків тисяч жертв окупаційного нацистського режиму, знищених і похованих у Бабиному Яру.

Неподалік від Бабиного Яру, на центральній алеї Лук'янівського цвинтаря, у братській могилі також спочивають моряки Пінської військової флотилії, які полягли у борні з німецькими окупантами.

Братська могила моряків Пінської військової флотилії. Лук'янівське кладовище, м. Київ

*Володимир КОРНЕЛЮК,
старший науковий співробітник НІМЗ «Бабин Яр»*